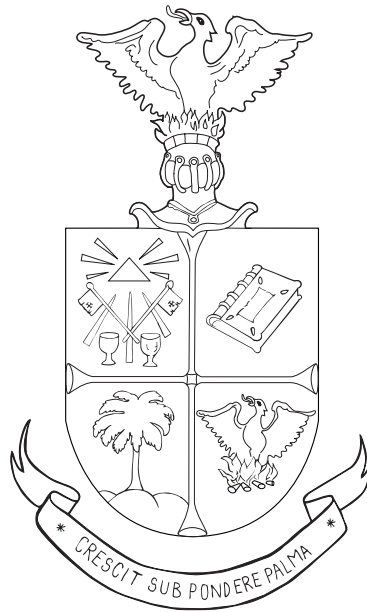

Glossa Iuridica

XIII. évfolyam, 3-4. szám

Budapest, 2026

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

SZERKESZTŐBIZOTTSÁGI ELNÖK:

Miskolczi Bodnár Péter

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI:

Antalóczy Péter, Birher Nándor, Böcskei Elvira, Bruhács János,
Csáki-Hatalovics Gyula, Cservák Csaba, Czine Ágnes, Dobrocsi Szilvia,
Domokos Andrea, Homicskó Árpád Olivér, Jakab Éva, Köbel Szilvia,
Kukorelli István, Kun Attila, Liviu Radu, Miskolczi Bodnár Péter,
Móré Sándor, Osztovits András, Pulay Gyula, Rixer Ádám, Erik Stenpien,
Stipta István, Szabó Imre, Szabó Zsolt, Szalma József, Szuchy Róbert,
Tamás András, Tóth András, Tóth J. Zoltán, Törő Csaba Attila,
Trócsányi László, Udvary Sándor

FŐSZERKESZTŐ:

Rixer Ádám

FŐSZERKESZTŐ-HELYETTESEK:

Köbel Szilvia, Nagy Péter, Szuchy Róbert, Udvary Sándor

SZERKESZTŐK:

Arató Balázs, Boóc Ádám, Cservák Csaba, Domokos Andrea, Stipta István

ISSN 2064-6887

*A teljes lapszám a Károli Gáspár Református Egyetem Kooperatív Doktori
Programja (KDP) keretében, a Kulturális és Innovációs Minisztérium
támogatásával készült*

Kiadja a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara

Felelős kiadó: Prof. Dr. Tóth J. Zoltán, dékán

A kiadvány nyomdai munkálatait előkészítette:

Patrocinium Kiadó

www.patrocinium.hu

TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATOK AZ MI KORÁBAN

MIRE FIGYELJÜNK A PUBLIKÁLÁS SORÁN?¹

FÓRIS ÁGOTA

egyetemi tanár (KRE BTK)

Absztrakt

Jelen tanulmány célkitűzése a tudományos publikációs diskurzus alapvető normarendszerének, valamint a területet érintő változásoknak a bemutatása. A módszertani keretet az aktuális szabályozási környezet, az irányadó etikai útmutatók és a releváns szakirodalom kvalitatív tartalomelemzése és kritikai értékelése adja. A munka részletezi az egyéni kutatói teljesítmény mérésére szolgáló indikátorrendszereket, továbbá elemzi a tudományos folyóiratok minőségbiztosítási funkcióit a tudományos közlemények hitelesítése és a publikációs teljesítmény validálása során. Bemutatja a tudományértékelési, tudományometriai értékelési rendszerek főbb jellemzőit, a tudományértékelési kritériumokat és a citációs adatbázisokat. Végül pedig felhívja a figyelmet arra, hogy a mesterségesintelligencia-alkalmazások integrálása a kutatási folyamatba milyen célokra megengedett és milyen célokra nem megengedett, majd feltárja az alkalmazásukból adódó etikai dilemmákat és a tudományos közösség által kidolgozott normatív megoldási javaslatokat. A tanulmány a digitális transzformáció kontextusában hangsúlyozza a kutatók egyéni felelősségét az etikus kutatói magatartásban és a folyamatos önképzésben.

Kulcsszavak: tudományos kutatás, tudományos folyóiratok, kutatómódszertan, etika, tudományos integritás

1 A tanulmány a KRE ÁJK Lőrincz Lajos Közjogi Kutatóműhely által szervezett „Jogi folyóiratok a doktori hallgatók szemével” című workshopon 2026. április 23-án elhangzott előadás írott változata. A tanulmány a Károli Gáspár Református Egyetem Kooperatív Doktori Programja (KDP) keretében, a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatásával készült.

ACADEMIC JOURNALS IN THE AGE OF AI. WHAT SHOULD
WE KEEP IN MIND WHEN PUBLISHING?

Abstract²

This study aims to present the fundamental normative framework of academic publication discourse and the changes affecting this field. The methodological framework is based on a qualitative content analysis and critical evaluation of the current regulatory environment, relevant ethical guidelines, and the relevant literature. The study describes the systems of indicators used to measure the performance of individual researchers and analyzes the quality assurance functions of scientific journals in authenticating scientific publications and validating publication performance. The study presents the main characteristics of scientometric evaluation systems, as well as academic evaluation criteria and abstract and citation databases. Finally, the study addresses the purposes for which integrating artificial intelligence applications into the research process is permitted and those for which it is not. It then explores the ethical dilemmas arising from the use of artificial intelligence applications and the normative solutions proposed by the scientific community. In the context of digital transformation, the study emphasizes the individual responsibility of researchers for ethical research conduct and continuous self-education.

Keywords: scientific research, scientific journals, research methodology, ethics, scientific integrity

1. Bevezetés

Minden tudományos kutatás egy szabályozott nemzetközi és nemzeti rendszerben történik, a kutatásban részt vevők pedig mind ennek a rendszernek a részei.

A tudományos kutatás célja tudományos kérdések megoldása. Tudományos kutatás alatt olyan, új ismereteket feltáró tevékenységet értünk, amelynek eredménye megfelel a bizonyíthatóság követelményének, és beilleszthető a tudomány elméletébe.

A kutatási folyamat fő lépései:

2 Az angol nyelvű absztrakt stilisztikai ellenőrzéséhez a DeepL Write [deepl.com] mesterségesintelligencia-alapú alkalmazást használtam.

- felkészülés a kutatásra,
- a kutatás céljának megjelölése,
- a szakirodalom felmérése, megismerése,
- adatgyűjtés,
- adatfeldolgozás,
- adatok értékelése,
- következtetések levonása, eredmények megfogalmazása,
- közlés (publikáció).

E tanulmány a kutatás lépései közül a publikálási fázisra összpontosít. A tanulmány célja annak összegzése, hogy milyen alapvető követelmények vonatkoznak a tudományos publikálásra, és milyen fontos változások történtek ezen a területen; ennek megfelelően elemző és összegző módszerű tanulmányról van szó, amely az aktuális szabályzatokra, útmutatókra és szakirodalomra támaszkodik.

A tudományos publikálás követelményeinek nagy része általános abban az értelemben, hogy minden egyes tudományterületre vonatkozik; ezenkívül vannak speciális tudományterületi szabályozások. A kutatás szabályozása többretű eszközrendszeren keresztül valósul meg: ennek az egyik részét képezik a törvényekbe és más jogszabályokba foglalt előírások; a másik részét alkotja az íratlan erkölcsi, etikai szabályok rendszere. A tudományos kutatás etikai szabályai egyetemesek, alapvető szabályai minden tudományterületre és tudományágra érvényesek, ezért is adnak ki a több tudományterületet átfogó tudományos szervezetek kutatásetikai útmutatókat. A folyamatok, követelmények, elvárások egyre összetettebbek; új szabályozásokra van szükség például az új technológiák, mint a mesterségesintelligencia-alkalmazások használatának általános elterjedése, valamint az adatvédelem szigorodása, és újfajta kutatási módszerek és platformok megjelenése miatt.³

Tudományos közlés többféle módon és helyen történhet: a legfontosabb a tudományos folyóiratokban történő publikáció, de ide tartoznak a könyvekben közölt könyvfejezetek és tanulmányok, valamint a monográfiák (egy témát mélységében feldolgozó, többnyire egyszerűs könyvek), továbbá a konferenciaelőadások is; és ide sorolhatjuk a PhD-értekezést is. A publikációknak értékük van; az értéküket pedig különböző publikációs

3 Erről lásd részletesebben: FÓRIS Ágota: Aktuális etikai kérdések a tudományos publikálás folyamatában. *Fordítástudomány*, 2025, 27 (2), 7–27. <https://doi.org/10.35924/fordtud.27.2.1>

adatbázisokban megjelenő adataik és szerepeltetésük alapján tudjuk megállapítani. A legértékesebbek a rangos, nemzetközi tudományos folyóiratokban megjelenő tanulmányok.

2. A kutatók egyéni teljesítményének mérése

A kutatók egyéni teljesítményének két fő mutatója a megjelent tudományos publikációk száma és a szerző hatása, amit az idézettséggel mérnek.⁴ A megjelent publikációk száma és az idézettség együttes mérésére a Hirsch-indexet (h-indexet) használják, amely egy kutató tudományos munkásságának hatását és produktivitását együttesen jelzi.

Ezeket az adatokat Magyarországon a nemzeti tudományos adattár, a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT)⁵ tartja számon. Ezért a magyar kutatóknak regisztrálniuk kell az MTMT-ben, és a megjelent közleményeik (tudományos közlemények, oktatási művek vagy tudományos ismeretterjesztő művek) adatait oda rendszeresen fel kell vinniük. A KRE kutatói és oktatói (mint szerzők) kötelesek az MTMT-ben szerzői profillal regisztrálni, ezzel együtt rögzíteni affiliációként a megfelelő KRE szervezeti egységet; és minden megjelent közleményüket és az ezekre vonatkozó idézettségi adatokat is. Minderről a KRE MTMT szabályzata rendelkezik.⁶ Ezeknek az adatoknak a megadásával nem csak a szerző munkásságának, hanem az intézmény és a szervezeti egységek teljesítményének tudományometriai mérése is lehetséges, ezért ezeknek az adatoknak a naprakész nyilvántartása rendkívül fontos. Ezeket az adatokat használják fel többek között a tudományos minősítési eljárásokban, a pályázati folyamatokban a bírálatok során, az intézményi rangsorok készítésekor, vagy akár az intézményi támogatások odaítélésekor. Az MTMT által jóváhagyott és nyilvántartott adatokat lehet más adatbázisokba – mint például a doktori.hu-ba vagy a Károli-TÉR-be – is átemelni.

Tudományos publikációnak az számít, ami tudományos folyóiratban vagy tudományos könyvsorozatban jelent meg (illetve tudományos konferencián hangzott el), és átesett a tudományos bírálati folyamaton, vagyis

4 Erről lásd például KISZL Péter – WINKLER Bea: *A tudományos jelenlét tudományometriai megközelítései*. In: KLAUDY Kinga – ROBIN Edina – SEIDL-PÉCH Olívia (szerk.): Bevezetés a fordítás és a tolmácsolás kutatómódszertanába I. Általános rész. Budapest, ELTE FTT–MANYE Fordítástudományi Szakosztály, 2022, 141–164. <https://doi.org/10.21862/kutmodszertan1/9>

5 Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT). <https://www.mtmt.hu/> (2026. 03. 19.)

6 A Károli Gáspár Református Egyetem MTMT Szabályzata. <https://portal.kre.hu/index.php/home/szabalyzatok.html> (2026. 03. 19.)

legalább két, az adott tudományterületen elismert szakember lektorálta az írást, és megjelenésre javasolta. A tudományos folyóiratoknak (és könyvsorozatoknak is) az adott szakmában elismert szerkesztőbizottsággal kell rendelkezniük, akik gyakran ellátják a bírálói feladatokat is. A folyóiratban megjelenő publikációk minőségéért és megfelelőségéért elsődlegesen a főszerkesztő a felelős, és végső soron ő dönt a folyóiratban megjelenő tanulmányok megjelentetéséről; az ő munkáját segíti a szerkesztőbizottság és a bírálók. A saját tanulmánya megfelelőségéért a szerző a felelős. A szerzőnek ismernie és ellenőriznie kell, hogy az általa publikálásra kiválasztott folyóirat (vagy könyvsorozat, illetve kiadó) valóban tudományosnak minősül-e, illetve milyen rangú és minőségű. A PhD-hallgatót ebben a komplex folyamatban a doktori iskola, azon belül elsődlegesen a témavezetője segíti és mentorálja.

3. A tudományos folyóiratok szerepe a tudományos értékelésben

A tudományos folyóiratok mindig is fontos szerepet töltek be a tudományos közlemények minőségének garantálásában,⁷ de az utóbbi évtizedben a bölcsészet- és társadalomtudományok területén is még jobban megerősödött a szerepük.

Sokféle tudományértékelési, tudományometriai értékelési rendszer van a világban. A szerzők munkásságának és a folyóiratok rangjának értékelését kvantitatív módszerek szerint végzik. Ezzel szemben több olyan kezdeményezés is indult, amelyek a kvantitatív és kvalitatív mutatók együttes figyelembevételét javasolják az értékelések során. Ilyen például a Leideni kiáltvány,⁸ amelynek célja, hogy megakadályozza a tisztán kvantitatív mérőszámok (például az impakt faktor vagy a h-index) túlzott és helytelen használatát a kutatók és intézmények értékelésekor; vagy a CoARA megállapodás⁹ a kutatásértékelési rendszerek reformjára, amelynek célja, hogy a kutatók és kutatóhelyek értékelése során a hangsúly a mennyiségi mutatókról (mint a folyóirat-impaktfaktor vagy az idézettség) a minőségi szakmai értékelésre kerüljön át.

7 DE SOLLA PRICE, Derek. J.: *Kis tudomány – nagy tudomány*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1979.

8 HICKS, Diana – WOUTERS, Paul – WALTMAN, Ludo – RIJCKE, Sarah de – RAFOLS, Ismael: Bibliometrics: The Leiden Manifesto for research metrics. *Nature*, 2015/520, 429–431.

9 CoARA Agreement on Reforming Research Assessment, 2022. <https://www.coara.org/agreement/the-agreement-full-text/> (2025. 04. 20.)

A tudománymetria világában a két legjelentősebb citációs adatbázis a *Web of Science* (WoS) és a *Scopus*, ez utóbbiban jegyzett folyóiratokat a *Scimago Journal Ranking* (SJR)¹⁰ rangsorolja.

Az MTMT egyrészt az MTA által készített osztálylisták alapján sorolja be a folyóiratok követelményeknek való megfelelését,¹¹ másrészt a nemzetközi citációs adatbázisok folyóiratlistái alapján méri a publikációs teljesítményeket.¹² Ezek a listák nem feltétlenül egyeznek meg egymással, például a nyelvészet és a jogtudomány területén az MTA osztálylistái jelentősen különböznek/különbözhetnek a nemzetközi citációs adatbázisokban szereplő listáktól. Sasvári és Fejes 2023-as tanulmánya szerint például a magyar állam- és jogtudományi kutatók a jelentős hazai teljesítményük ellenére csak minimálisan járulnak hozzá az egyetemek nemzetközi tudománymetriai mutatóihoz, kiemelik továbbá, hogy a jogi szakterületen az MTA folyóiratlistájának csupán negyede *Scopus*-indexált, a publikációk pedig főként alacsonyabb besorolású folyóiratokban jelennek meg.¹³

A felsőoktatási intézmények, valamint a kutatóintézetek hazai és nemzetközi rangsorokban elfoglalt helyét a nemzetközi citációs adatbázisok folyóiratlistái alapján mért kumulált publikációs teljesítményekre alapozva számítják, továbbá 'teljesítményarányos minőségi támogatásként' a finanszírozásuk egy részét is ehhez kötik.¹⁴ Ezért a felsőoktatási intézmények érdeke, hogy a kutatóik ezekben az úgynevezett Q-s folyóiratokban, különösen az első két kvartilisbe tartozó Q1-es és Q2-es minőségi kategóriákba soroltakban publikáljanak, illetve az e listák felső 10%-ába tartozó D1-es besorolású folyóiratokban. Az itt felsorolt kategóriákat az SJR-index alapján határozzák meg, és évente vizsgálják felül, vagyis a folyóiratok rangja nem állandó, évente változik.¹⁵ A felsőoktatási intézmények igyekeznek ösztö-

10 Scimago Journal Ranking (SJR). <https://www.scimagojr.com/> (2025. 04. 20.)

11 MTA Osztályok folyóirat listái. <https://www.mtmt.hu/osztalylistak/> (2025. 04. 20.)

12 SASVÁRI Péter – BAKACSI Gyula – URBANOVICS Anna: „Két út van előttem, melyiken induljak”? Gazdaság- és Társadalomtudományi Karok Web of Science és Scopus által indexált folyóiratcikkeinek vizsgálata 2016 és 2020 között. *Vezetéstudomány / Budapest Management Review*, 2021, 52 (12), <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2021.12.03>

13 SASVÁRI Péter – FEJES Zsuzsanna: Publikációs lehetőségek Scopus által indexált folyóiratokba állam- és jogtudomány esetén. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 2023, 70 (1), 38–58. <https://doi.org/10.3311/tmt.13209>

14 Lásd SASVÁRI – BAKACSI – URBANOVICS i. m., valamint SASVÁRI – FEJES i. m.

15 SASVÁRI Péter: *Tájékoztatás a Scimago szerint Q-s és az MTA listás folyóiratokban írt cikkek kereséséről, valamint Q-s hivatkozások listázásáról az MTMT alapján*. 2019, ResearchGate, Preprint. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.16462.41282>

nőzni a kutatóikat arra, hogy minél rangosabb folyóiratokban publikáljanak. A KRE például 2022-ben hozta létre a Károli Kiválósági Alapot, melynek célja azoknak a KRE-s affiliációval rendelkező kutatóknak, oktatóknak, diákoknak a díjazása, akiknek D1, Q1 vagy Q2 kategóriájú folyóiratban jelent meg tudományos publikációja, valamint *Scopus* vagy *WoS* indexálású folyóiratcikkek, könyvek, könyvfejezetek szerzői.¹⁶

Sok szempontból fontos, hogy a tudományos folyóiratok megfelelően legyenek nyilvántartva és rangsorolva. Egyrésztől nagyszámú új lehetőség jelent meg, mint a digitális publikálás, az *Open Access* és *Open Science*,¹⁷ vagy a mesterségesintelligencia-alkalmazások használata a kutatástámogatásban. A nyílt hozzáféréssel történő publikálásnál azonban a kiadóknak nem keletkezik bevételük, és ezt úgy ellensúlyozzák, hogy a szerzőkkel fizettetnek publikálási díjat. Egyes folyóiratok hibrid rendszerben működnek, vagyis egyes tanulmányokat csak előfizetéssel lehet elolvasni, mások esetében, ha a szerzők kifizetik a díjat, akkor nyílt hozzáférésűvé teszik őket. Magyarországon az EISZ nemzeti program bizonyos esetekben támogatást nyújt ilyen publikálási díjak kifizetésére. Másrésztől pedig, negatív tendenciaként, újfajta etikátlan magatartások jelentek meg, mint például az úgynevezett 'predátor folyóiratok' létrejötte, amelyek esetében elmarad a gondos lektorálás, szerkesztés és tördelés, a cél pedig minél több publikációs díjat beszedni a szerzőktől. Emiatt az MTA bizottságot állított fel, és javaslatokat tett közzé a kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok cikkeinek kezelésére.¹⁸ Az ellenőrzést segíti az MTMT folyó-

16 2/2026. (II.20.) számú Rectori utasítás a Károli Kiválósági Alapról szóló 11/2023. (X. 19.) számú Rectori utasítás módosításáról: <https://portal.kre.hu/index.php/3626-2-2026-ii-20-szamu-rektori-utasitas-a-karoli-kivalosagi-alaprol-szolo-11-2023-x-19-szamu-rektori-utasitas-modositasarol> (2025. 04. 20.)

17 Open Science. <https://openscience.hu/> (2025. 04. 20.); SERESI Márta: *Kutatási adatok kezelése a fordítástudományban*. In: KLAUDY Kinga – ROBIN Edina – SEIDL-PÉCH Olívia (szerk.): Bevezetés a fordítás és a tolmácsolás kutatásmódszertanába I. Általános rész. Budapest, ELTE FTT–MANYE Fordítástudományi Szakosztály, 2022, 93–107. <https://doi.org/10.21862/kutmodszertan1/6>

18 *Javaslatok a kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok cikkeinek kezelésére – az MTA ajánlásai az új típusú publikációs visszaélésekkel kapcsolatban*. 2023. október 16. https://mta.hu/mta_hirei/javaslatok-a-kifogasolható-gyakorlatot-folytató-folyóiratok-cikkeinek-kezelesere-az-mta-ajanlasai-az-uj-tipusu-publikacios-visszaelesekkel-kapcsolatban-113234 (2025. 04. 20.); KISZL – WINKLER i. m.; SASVÁRI Péter – URBANOVICS Anna: „A kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok listája”, *tudományos kiválóság vagy tudományos hitelesség? Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 2023, 70 (4), 463–471. <https://doi.org/10.3311/tmt.13275>

irat-keresője. „Nem az ugyanis a mérvadó, hogy egy folyóirat lektoráltként tünteti-e fel magát a honlapján, hanem hogy ezt a tényt alátámasszák a tudományos életben közismert multidiszciplináris referáló adatbázisok (például *Scopus*, *Web of Science*), az IF megléte, a folyóiratindexek (például DOAJ,¹⁹ ERIH Plus²⁰), az MTA tudományos osztályai/bizottságai által közzétett folyóiratlisták.”²¹

4. A kutatásintegritás a mesterségesintelligencia-alkalmazások korában

A kutatásintegritás azt jelenti, hogy a kutatóknak és a szervezeteknek egyaránt kötelessége betartani a kutatásetikai elveket és a szakmai normákat a kutatás teljes folyamata során. A nemzetközi tudományos testületek által kodifikált etikai kódexek elsődleges funkciója a tudomány társadalmi legitimációjának megerősítése, továbbá a közvélemény bizalmának előmozdítása a tudomány és a tudományos érvelés iránt a közbeszédben. Ezen irányelvek kiadásának célja, hogy a tudományos érvelés érvényességének fenntartásával előmozdítsák az igazságkeresésről, a bizalomról és a szakértői tekintélyről folyó társadalmi diskurzust.²²

Az utóbbi években a felsőoktatási intézmények saját kutatásetikai kódexet készítettek, és állásfoglalást adtak ki a mesterségesintelligencia-alkalmazások használatára vonatkozóan, továbbá egyetemi, illetve kari szintű kutatásetikai bizottságot működtetnek. A legfontosabb kutatásetikai ajánlásokat egy korábbi publikációmban mutattam be, valamint ezekre támaszkodva tárgyaltam az aktuális kutatásetikai kérdéseket a publikálás, a mesterségesintelligencia-alkalmazások és az adatvédelem területén.²³ Az MI-alkalmazások etikai kérdéseinek részleteivel számos publikáció foglalkozik, olyan témákat vizsgálva például, hogy miként biztosítható az etikai követelmények érvényesülése a mesterséges intelligencia közszolgálati és munkaerőpiaci alkalmazásában;²⁴ vagy milyen alkalmazási lehetőségei

19 Directory of Open Access Journals (DOAJ): a nyílt hozzáférésű folyóiratokat listázza.

20 ERIH Plus: az európai társadalomtudományi folyóiratokat nyilvántartó index.

21 KISZL, WINKLER (2022) i. m. 146.

22 The European Code of Conduct for Research Integrity (ALLEA Code). Revised Edition – 2023. Berlin: ALLEA. <https://doi.org/10.26356/ECOC> (2025. 04. 20.)

23 FÓRIS Ágota: Aktuális etikai kérdések a tudományos publikálás folyamatában. *Fordítástudomány*, 2025, 27 (2), 7–27. <https://doi.org/10.35924/fordtud.27.2.1>

24 Pl. FÁSI Csaba: Etikai kihívások és megoldások a mesterséges intelligencia alkalmazásában. *Glossa Iuridica*, 2025, 12 (3–4), 121–140. <https://doi.org/10.55194/GI.2025.3-4.6>

vannak az MI-rendszereknek a jogász (ügyvédi) munkában, és ez hogyan befolyásolja a magyar jogászképzés átalakítását és a szakmai szervezetek szerepét a változások menedzselésében.²⁵

A helyes kutatási gyakorlatok megvalósítását a KRE is támogatja. Ennek megfelelően lett létrehozva az egyetem honlapján a 'Kutatás' menüpontban a 'Kutatásetika' című pont, amely strukturált tájékoztatást nyújt az egyetem kutatói, oktatói és diákjai számára az aktuális kutatásetikai és más kapcsolódó szabályozási környezetről. A felület részletesen ismerteti az egyetemi és kari kutatásetikai bizottságok operatív működését, elérhetőségeit, továbbá ismerteti a kutatásetikai engedélyeztetési eljárás protokollját és adminisztratív folyamatát.²⁶ A kutatás során történő adatokat kezelünk, aminek kétféle célja van: egyrészt a saját adatok biztonságos, átlátható és fenntartható tárolása; másrészt biztosítani, hogy mások is hozzáférjenek az adatokhoz.²⁷ Ezt támogatja a nyílt tudomány (*Open Science*) és a nyílt hozzáférés (*Open Access*), amelynek a fő célja a kutatási adatok és a publikációk digitális formában, ingyenesen történő elérhetőségének biztosítása.²⁸

A kutatásetikai engedély beszerzése a vizsgálat megkezdésének előfeltétele: a KRE-n ezt a feladatot a tudományterületileg illetékes Kari Kutatásetikai Bizottság látja el. Az engedélyeztetési eljárás lefolytatása kötelező minden olyan kutatási projektben, amely közvetlen emberi alanyokkal végez vizsgálatot, személyes adatok kezelését, vagy közvetetten érintett személyekre vonatkozó adatfeldolgozást foglal magában (pl. levéltári kutatás, dokumentumelemzés), különös tekintettel a fiatalok vagy kiskorú

25 KIRÁLY Lilla – JANDÓ Tamás: A Mesterséges Intelligencia ügyvédi szemszögből. A Mesterséges Intelligencia alapú technológiák hatása és felhasználási lehetőségeik az igazságügyi szolgáltatások területén. *Glossa Iuridica*, 2025, 12 (3–4), 141–174. <https://doi.org/10.55194/GI.2025.3-4.7>

26 A Károli Gáspár Református Egyetem Etikai Kódexe (2026. 03. 19.), A Károli Gáspár Református Egyetem Doktori (PhD) Szabályzata (2026. 01. 15.), A Károli Gáspár Református Egyetem MTMT Szabályzata (2026. 03. 19.), Károli Gáspár Református Egyetem Szabályzat a mesterséges intelligencia használatáról (2026. 09. 01.), Károli Gáspár Református Egyetem MI-útmutató (2026. 09. 01.), Károli Gáspár Református Egyetem Kutatásetikai Szabályzat (2026. 04. 01.), továbbá: Adatvédelem. Hatályos adatvédelmi dokumentumok és Adatvédelmi szabályzat. <https://portal.kre.hu/index.php/home/adatvedelem.html>; Kutatásetika. <https://portal.kre.hu/index.php/kutatas/kutatasetika.html>

27 SERESI i. m. 94.

28 A kutatási adatok kezelése kapcsán a FAIR kutatási adatkezelés nyújt segítséget: opendatacommons.org/licenses/by/4.0/ (2025. 04. 20.)

vizsgálati alanyok bevonására. Az engedély megkéréséhez szükséges űrlap és mellékletei szintén elérhetők a honlapon a Kutatásetika menüpontban.²⁹ Amennyiben a kutatás rendelkezik kutatásetikai engedéllyel, azt a publikációban is javasolt feltüntetni.

A digitális tartalom létrehozása az információ gépileg olvasható formátumba történő átalakítását jelenti, és a gépi intelligencia számára feldolgozható tartalmat nevezzük intelligens tartalomnak. A mesterségesintelligencia-alkalmazások – beleértve a nagy nyelvi modelleket (LLM), mint például a *ChatGPT* vagy a *Microsoft Copilot*, továbbá más MI-eszközök, például a *DeepL* fordító alkalmazása vagy nyelvhelyességi és stilisztikai ellenőrzője – jól használhatók a kutatástámogatásban többek között nagy mennyiségű szöveg tartalmának összegzésére, kutatási ötletek keresésére, vázlatok írására, cím- és ötletgenerálásra, szövegek és forrásanyagok rövidítésére, írott anyagok strukturálására, grafikák és diások készítésére; valamint szövegek fordítására, illetve nyelvi és stilisztikai ellenőrzésére. Tilos azonban MI-alkalmazást használni tudományos közlemények megírására, vagy tudományos munkák és pályázatok bírálat során, illetve bármilyen olyan esetben, amikor személyes adatok vagy szerzői jogok sérülhetnek. Az MI-alkalmazások felhasználóként tevékenykednek, tartalmat (információt és metaadatokat) vonnak ki adatbázisokból és más, emberek által generált (írott vagy beszélt nyelvi) szövegekből, és ezek alapján hoznak létre új tartalmat. Gyakran nem is vagyunk tisztában az-
zal, hogy épp generatív MI-t használunk, például, hogy egy alkalmazásba beleépítették-e valamelyik LLM-et. A kutatásetikai ajánlások főként a generatív MI-alkalmazások kutatásban való használatával kapcsolatosan fogalmaznak meg útmutatást.

A publikálás során a szerző köteles jelezni, ha a kutatás bármely fázisában, illetve a publikáció elkészítése során MI-t vagy más eszközt használt, és meg kell adni a használt digitális eszköz vagy alkalmazás adatait és verzióját is; ennek megadása a folyóirat szerkesztési útmutatójától függően történhet például lábjegyzetben vagy a források jegyzékében.

Az etikus tudományos munkavégzésben a szerző segítségére vannak a kutatásetikai ajánlások, a felelős MI-használatra vonatkozó ajánlások, konkrétan pedig a KRE MI-szabályzata és útmutatója.

29 Kutatásetika. <https://portal.kre.hu/index.php/kutatas/kutatasetika.html> (2025. 04. 20.)

5. Összegzés

A tudományos közlés során tehát alapvető követelmény a saját eredmények közlése, illetve a saját eredmények egyértelmű elkülönítése mások eredményeitől, valamint a saját korábbi eredményekétől. Kiemelten fontos a források pontos kezelése, és hogy mások eredményeinek felhasználása akkor megengedett, ha a forrásokra és szerzőre való hivatkozás megtörténik (citáció). A plágiumot a kutatásetikai szabályzatok részletesen definiálják; összegezve, az számít plágiumnak, ha hivatkozás nélkül használjuk fel mások eredményeit (szó szerint vagy parafrázálva, szándékosan vagy nem szándékosan). Más digitális eszközök használatához hasonlóan, a mesterségesintelligencia-alkalmazások használatának tényét, a használat célját és az alkalmazás fajtájának adatait a publikációban meg kell adni. Fontos, hogy minden eredetinek szánt közleményben valóban új eredmény közlése történjen; és hogy ugyanazt a cikket nem etikus egyszerre több helyre változatlan formában benyújtani. Ismételt közlés esetén jelezni kell az első közlés helyét.

Alapvető követelmény az igaz állítások közlése, és hogy eredményeket kitalálni, kreálni, hamisítani, vagyis csalni nem megengedett (pl. szándékos hibás adatközlés, rosszul választott minta, hibásan szerkesztett kérdőív, a feladat megoldására nem alkalmas kutatási módszer, a kutatásban előírt követelmények figyelmen kívül hagyása, pl. 'koholmány' előállítása. Óvatosan és felelősen kell kezelni az MI-alkalmazások által összegyűjtött adatokat, információkat, mivel ezek gyakran adnak meg nem létező adatot, hallucinálnak vagy plagizálnak.

Végző soron a kutató a felelős a teljes tudományos kutatás folyamatának etikus és transzparens folytatásáért: a tudományos eredményekért; az MI-alkalmazások transzparens használatáért; azért, hogy figyelmet fordítson a magánélet védelmével, a titoktartással és a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos kérdésekre, amikor érzékeny vagy védett információkat oszt meg az MI-eszközökkel; továbbá az alkalmazandó nemzeti, uniós és nemzetközi jogszabályok tiszteletben tartásáért. Elvárható, hogy folyamatosan képezze magát, hogyan kell megfelelően használni a generatív MI-eszközöket, hogy maximalizálhassa azok előnyeit, beleértve a képzéseken való részvételt; hogy tartózkodjon a generatív mesterséges intelligencia eszközeinek jelentős mértékű használatától olyan érzékeny tevékenységek során, amelyek hatással lehetnek más kutatókra vagy szervezetekre (pl. lektorálás, kutatási javaslatok értékelése).